ዜና ሐዋርያት

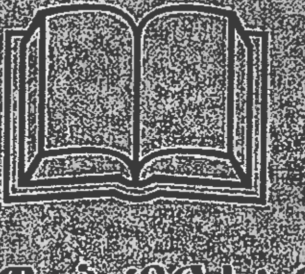

ሐዋርያው ቅ/በርተሎሜዎስ

በዲ/ን ኃይለሚካኤል ጌታሁን

ዕድሜ ለንስሐ ዘመን ለፍስሐ ለሰጠን ለፈጣሪያችን ክብር ምስጋና ይግባውና በዚህ እትም የቅዱስ በርተሉሚዎስን ታሪክ ይዘን ቀርበናል።

ሐዋርያው ቅዱስ በርተሉሚዎስ ከአሥራ ሁለቱ ሐዋርያት አንዱ ሲሆን (ማቴ.፲÷፫) በርተሉሚዎስ ማለት የተሉ ሚዎስ ልጅ ማለት ነው ። የትውልድ ሐረጉም ከነገደ ንፍታሌም ነው ።

ሐዋርያት ዓለምን ዞረው ያስተምሩ ዘንድ መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በሰጣቸው መመሪያ መሰረት አህጉራትን ዕጣ ሲጣጣሉ፤ ለቅዱስ በርተሉሚዎስ የደረሰው አልዋሕ በምትባል ሀገር ነበር። ይህቺም ሀገር በአርመንያ አካባቢ የምትገኝ ናት። ይህ ቅዱስ ሐዋርያ ዕጣው ከደረሰው በኋላ አገሩን ባለማወቁ፤ አንተ ውሰደኝና ተመለስ በማለት ሊቀ ሐዋርያት ቅዱስ ጴጥሮስን ጠየቀው። እርሱም ከፈጣሪው በተሰጠው አደራ ይህን ክቡር የሚሆን ሐዋርያ ወደተመደበበት ቦታ ሀገረ አልዋሕ ለማድረስ ተዘጋጀ ።

ከዚህ በኋላ ተነስተው ወደዚያች ሀገር ለመድረስ ሰዎችን በመጠየቅ ጉዞአቸውን ቀጠሉ። በጉዞ ላይ እያሉም ፲ ግመሎችን ጭኖ ከአንድ አገር ወደሌላ ሀገር እየተዘዋወረ የሚነግድ አንድ ሢራራ ነጋዴ አገኙ። ወደ ነጋዴውም ከቀረቡና ሰላምታ ከተለዋወጡ በኋላ ቅዱስ ጴጥሮስ የት ድረስ እንደሚሄድ ነጋዴውን ሲጠይቀው አልዋሕ ወደምትባል ሀገር እንደሚሄድ ነገረው። በዚህ ጊዜ "እኛም ወደዚህች ሀገር ነው የምንሄደውና እባክህ አድርሰን" በማለት ጠየቀው። ነጋዴውም " የምትሸጡትና የምትለውጡት ነገር ሣትይዙና ምንም ገንዘብ ሣይኖራችሁ ወደ ዚያች ሃገር ለመሄድ ለምን አሰባችሁ? ከየትስ መጣሁ ቸ?" ብሎ ሲጠይቃቸው፤ ቅዱስ ጴጥሮስ መልሶ "እኛ የምንሸጠው፣ የምንለውጠው ገንዘብ የለንም። ነገር ግን የዓለሙ ሁሉ ቤዛ ከሆነው ከጌታችን ከመድኃኒታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ አገልጋዮች ከሐዋርያት ውስጥ የምንቆጠር ነን። የተጣለብንም አደራ በዓለም ዙሪያ ዞረን፣ ሕገ ወንጌል ሰብከን፣ አህዛብን ከኃጢአት ወለማ በማውጣት ከፍጹም ክህደት ወደ ፍጹም እምነት፣ ከአምልኮተ ጣዖት ወደ አምልኮተ እግዚአብሔር፣ ከማይጠቅም ትዕቢት ወደትህትና በመመለስ፤ የክርስቶስ ደቀ መዛሙርትና የአማናዊት ህገ ወንጌል ታዛዦች በማድረግ በደዌ ሥጋ የተያዙትን በተዓምራት በደዌ ነፍስ የተሰቃዩትን በትምህርት እንድንፈውስ ሀብተ ፈውስ ተሰጥቶናል። ከእርሱ ለራቁትና ለተበተኑት ተስፋም ለቀረቡት ተስፋ መስቀልን፣ ለነፍስም ለሥጋም ሕይወትን የሚሰጥ ህገ.ወንጌልን አስተምረን፣ በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም አጥምቀን፣ የሥላሴን የፀጋ ልጅነት ካሰጠን በኋላ የመንግሥቱ ወራሾች ይሆኑ ዘንድ ማዘጋጀት ነው ሥራችን አለው ።" ነጋዴውም "እናንተ የክርስቶስ ደቀመዛሙርት ከሆናችሁማ፤ ሰው ብቻውን ካልኖረ አይፀድቅም እያላችሁ ሚስትን ከባሏ የምትለዩ ናችሁ ይባላል፤ ይህንን ትምህርት በዚያች ሃገር ገብታችሁ ካስተማራችሁ ደግሞ፤ ሚስቴ በእናንተ ስብከት ተመርታ ጥላኝ እንድትሄድ ነው የምወስዳችሁ? ምኔ ሞኝ ነው "በማለት አምቢታውን ገለጸላቸውና ትቷቸው ሄደ ።

ከዚህ በኋላ ቅዱስ ጴጥሮስና ሐዋርያው በርተሉሚዎስ፤ ሌላ ነጋዴ ሲመጣ ጠብቀው በተለየ ዘዴ ወደዚያች ሀገር መግባት የሚችሉበትን ሁኔታ ተመካከሩ። አንድ ነጋዴ ሲመጣም ቅዱስ ጴጥሮስ "ይህንን ባሪያዬን አልዋሕ በምትባል አገር ሸጠው ልመለስ ፈልጌአለሁና እባክህ ወደ ሀገርህ ውሰደኝ" ሲል ጠየቀው። ያም ነጋዴ "ለብዙ ጊዜ ከአገሬ ወጥቼ የምኖር በመሆኔ ለቤቱ አገልጋይ የሚሆን ሰው እጥቼ እኖር ነበር። ዛሬ አገኘሁ። ለመሆኑ ሙያው ምንድነው?" ብሎ ጠየቃቸው ቅዱስ ጴጥሮስም ቀለል አድርጎ "ወይን ጠባቂ ነው" አለው። ያ ነጋዴም እጅግ በጣም ብዙት ያለው ወይን ስለነበረው በ፴ እስታቴር በርተሉሚዎስን ገዛው (እስታቴር የሮሚ መንግስት ብር ምንዛሪ ሲሆን አንድ እስታቴር አራት ዲናሮች ያህል ነው። አንድ ዲናር ሃምሣ የኢትዮጵያ ብር ሣንቲም ያህል ሲሆን እስታቴር ግን ሁለት የኢትዮጵያ ብር ያህል ነው።) (ማቴ ፲፯÷፳፬፣፳÷፪) ቅዱስ ጴጥሮስ ገንዘቡን ከነጋዴው ከተቀበለ በኋላ "አደራ ለሌላ ጌታ እንዳትሸጠው፣ ከባድ ሸክም እንዳታሸክመው ስቃይና መከራ እንዳታዛብት፣ ሲል ነጋዴውን ተናገረው።" ባለፀጋውም የግመሉቹን ሸክም ሲያስተካክል ቅዱስ ጴጥሮስ ገንዘቡን ደብቆ ለበርተሉሚዎስ በመስጠት "ለድሆች መጽውተው" አለውና ወደ ኢየሩሳሌም ተመለሰ።

፮ጸፈጋቶቹ ተዓምራት

ሀ. ነጋዴውና ሐዋርያው በርተሉሚዎስ በበረሃው ውስጥ ረዥሙን ርቀት መንገድ እንደ ተያያዙት፤ መንገድ ስተው ምንም ዓይነት ውሃና እንዳችም የሚቀመስ ምግብ ከሌለበት ፍጹም በረሃ ላይ ደረሱ። እነርሱም ውሃ ጥሙና ችግሩ ጠናባቸው፣ ግመሎቹም በረሀብ አለቁ። በዚህ ጊዜ ሐዋርያው ወደ ፈጣሪው እንዲህ ሲል ጸለየ ።

" አቤቱ ፈጣሪዬ ኢየሱስ ክርስቶስ ሆይ! ሰማይና ምድርን በውስጥዋም ያሉትን ፈጥረህ የምትገዛ፣ አባቶቻችን በበረሃ ሲሰደዱ አብረህ የምትሰደድ፣ ለቅዱሳንህ ኃይልንና በረ ከትን የምትሰጥ፣ ከዓለት ላይ ውሃን አፍልቀህ ለወደጆችህ ሕዝበ እስራኤልን እንዳሰጣሀቸው፤ እኛም በዚህ ቦታ ረግፈን እንቅር፣ እነዚህ የሞቱ ግመሉቹም ይነሱ፣ ተአምራትህን በበረታቸ ክንድህ አሣይና ይመኑብህ ብሎ ግመሉቹ ላይ ሲጸልይ በምድር ላይ የረገፉት ግመሉች ተነሱ። ብርታቱን ሰጥቶአቸው እንደተጫኑ ወደ አልዋሕ የሚወስደውን መንገድ አገኘተውም በሰላም ደረሱ።

ለ. ነጋዴውም በርተሉሚዎስን የወይን ጠባቂዎች አለቃ አድርጎ ሾመው። ወይኑንም እያስጠበቀ እየኮተኮተ እና እየተከለ ለ፵ ቀናት ያህል በሥራ ተጠምዶ ተቀመጠ። በዚህ የአርባ ቀን ቆይታውም ብዙ ተአምራትን በሚያስደንቅ ሁኔታ ያሣይ ነበር። ለምሣሌ ያህል ሶስት የወይን ግንዶችን (አጽቆችን) ቆርጦ በሌላ ዛፍ ላይ ቢሰቅለው ወዲያውኑ ለምልሞ፣ አብቦ ፍሬ አፈራ። አያችሁ አንባብያን የቅዱሣንን የበረከት ፍሬ!

ሐ. ሐዋርያው በዚህ ብቻ አልተወሰነም ሌላም ቀን የወይኑ ባለ ቤት ሊጎበኝ ሲመጣ፤ አብብ ከጉድጓድ ወጥቶ ነደፈው። መርዙም ኃይለኛ ስለነበር በመላው አካላቱ ተሰራጭቶ ለሞት አበቃው። ወዳጅ ዘመዶቹም ለለቅሶና ለቀብር ተሰበሰቡ። በርተሉሚዎስ ግን ወደ እግዚአብሔር ይጸልይ ነበር። ሰዎቹም "አንተ ዉካኝ አሽከር ጌታህ ሲሞት እንደማልቀስ አፍጥጠህ ታየናለህ?" እያሉ ጮኹበት።

በርተሉሚዎስ ግን ጸሎቱን እስከሚፈጽም ድረስ ታገሣቸውና ያን ባለፀጋ ከእንቅልፋ እንደሚነቃ አፈፍ ብሎ እንዲነሣ አደረገው። የተነሣውም ባለፀጋ ለዚህ ያበቃው ቅዱስ በርተሉሚዎስ መሆኑን መሰከረ። በዚህም የተነሣ በጉዞ ላይ እያሉ ጀምር ብዙ ተዓምራትን ያየው ባለፀጋና የሰበሰበው ሕዝብ ባደረገው ተዓምራት ተደነቁ እምነታቸውም ጸና። በእግሩ ሥር ወድቀውም በአክብርት ሰገዱለት። "በምድር ላይ ይህን ታላላቅ ድንቅ ሥራ የምትሰራ ከአማልክት ውስጥ አንተ ማንህ? ምን እንድናደርግልህስ ትወዳለህ?" በማለት ጠየቁት። ሐዋርያውም እናንተ እንደምታስቡት በስህተት እንደምታመልኳቸው ጣዖታት ሣልሆን የኢየሱስ ክርስቶስ ባሪያ ነኝ። እርሱም የሰማይና የምድሩ፣ የሚታየውንና የማይታየውን የፈጠረ፤ ሰው ሆናም በከበረ ደሙ ፈሳሽነት የዓለምን ኃጢአት የሚያስተሰርይ፤ የሰይጣንን ተንኮል በረቀቀ ጥበቡ ድል ያደረገና የዓለሙ ሁሉ ቤዛ የሚሆን ፈጣሪን እምናለሁ። በስሙም ሙታንን እናንሣለን፣ ጠላቶቻችንን እናሣፍራቸዋለን። በማለት የክርስቶስን የባሕርይ አምላክነት አምልቶና አስፍቶ አስተማራቸው። ሕዝቡም ከአምላክ በርተሉሚዎስ ከጌታችን ከመድኃኒታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ በቀር ሌላ አምላክ የለም አሉ። ከአምልኮተ ጣዖት ተላቀው የሥላሴን የፀጋ ልጅነት በጥምቀት አገኙ። ከሞት የተነሣውም ባለፀጋ "ምንተ እግበር " ምን ላድርግ ብሎ ሲጠይቀው ቤተ ክርስቲያን እንዲያንጽ አዘዘው። ቤተ ክርስቲያኑንም አሰርቶ ሲጨርስ በቅስና ማዕረግ ሾመው፣ ሌሎችንም ዲያቆናት አገልጋዮችን ሾመላቸው። ከዚህ በኋላ ትምህርቱ በሁሉ ዘንድ እንደተዳረሰ ከተረዳና የወንጌልን

www.ethiopianorthodox.org

ፍሬ ከአፈራ፣ ብዙዎችንም ከጸዊአቸው ከፈወሰና በልዩ ልዩ አኩያን አጋንንት የተያዙትን ካዳነ በኋላ ንኢንዶስ ወደተባለች ሀገር እንዲሄድ መንፈስ ቅዱስ አዘዘው። በዚያች ሀገር እንደደረሱም አን ቀጸ ብፁዓን የተባለውንና ጌታችን በተራራው ስብ ከቱ ያስተማረውን(ማቴ.፭÷፩-፲፪) አብራርቶ አስተማራቸው እንዲህ እያለ "የሚያዝኑ ብፁዓን ናቸው መጽናናትን ያገኛሉና፤ ስለ ጽድቅ የሚራቡና የሚጠሙ ብፁዓን ናቸው ይጠግባሉና። የሚምሩ ብፁዓን ናቸው ይማራሉና፣ የሚያስታርቁ ብፁዓን ናቸው የእግዚአብሔር ልጆች ይባላሉና። ስለጽድቅ የሚሰደዱ ብፁዓን ናቸው መንግስተ ሰማያት የእነርሱ ናትና። ሲነቅፋአችሁና ሲያሣድዱአችሁ፣ በክርስቶስም ምክንያት ክፉውን ሁሉ በውሸት ሲናገሩባችሁ ብፁዓን ናችሁ ዋጋችሁ በሰማያት ታላቅ ነውና።" እያለ ሲያስተምር እግዚአብሔር የሰዎቹን ልቦና እንዲያስተውል ከፈተላቸው። በመንፈሣዊ ጥበብም በለፀጉ፣ በንስሐ ወደ ፈጣሪአቸው ተመለሱ። በህገ ወንጌልም ፍጹም አመኑ ቅዱሱን ሐዋርያም አከበሩት ።

ከዚህ በኋላ ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ወደ ባርቢርያን ሀገር ባርበር ወደምትባል ከተማ እንዲሄድ አመለከተው። ቅዱስ እንድርያስንም እንዲረዳው ወደ እርሱ ላከለት። ሕዝቡም በባዕድ አምልኮ የተጠመዱ ስለነበር ባይቀበሏቸውም፤ እግዚአብሔር ከመካከላቸው አንዱን ሰው የሐዋርያትን ትምህርትእንዲቀበልና ያዘዙትን ሁሉ እንዲያደርግ አዘዘው። ስሙም ካኒበልስ ይባል ነበር ።

ወደ ከተማው አብረው በሄዱ ጊዜ የከተማው ሕዝብ ሐዋርያትን እንዲበሉአቸው አውሬዎችን ላኩባቸው። ካኒባልስ ግን አውሬዎቹን ሁሉ ማጥፋቱንና መግደሉን በማየታቸው፤ በከተማው ካለው ሕዝብ መካከል ብዙውን ሰው ወዲያውኑ በሀሳባቸው ተስማምተው በኢየሱስ ክርስቶስ አምላክነት አመኑ። ከመካከላቸውም ካህናትን መርጠው ቤተክርስቲያን ሰርተዋል። ሐዋርያው በርተሎሚዎስ በባህር ዳርቻ ወዳለች ከተማ ሄዶ ወንጌልን ያስተማረ ከመሆኑም በላይ፤ በኢትዮጵያም ወንጌልን ተዘዋውሮ እንዳስተማረ ሩፊኖስና ሶቅራጥስ የተባሉ ታሪክ ፀሐፊዎች መስክረዋል። የሀገራችን ሊቃውንትም በኢትዮጵያ ወንጌልን ከሰበኩት ሐዋርያት ውስጥ አንዱ መሆኑንና ሕዝቡን ያጠመቀባቸው ወንዞች አስከዛሬ ድረስ (ብረት) እና ሉሚ (ውሃ) እየተባሉ እንደሚጠሩ ታውቋል ።

የመጨረሻ ዕረፍት

ይህ ቅዱስ ሐዋርያ ከጌታው የተሳከበትን ዓላማ ከግቡ አድርሶአል። በተሰጠው ጸጋም ብዙ ህሙማንን ፈውሶአል፤ አይነ ስውራንን አብርቶአል፤ የሞተውን አስነስቶአል። እግዚአብሔርም በዚህ ቅዱስ አባት ላይ አድሮ ድንቅ ሥራውን ለሕዝቡ አሣይቶአል፤ ክብሩንም ገልጦአል፤ ብዙዎች አሕዛብም ተገስጸዋል(ደንግጠዋል) ። የናቁትና ያቃለሉትም ተዋርደዋል። በዘመናችንም ይህን ያህል ኃይልና ሥልጣን ባለቤቱ ያጎናጸፋቸውን ቅዱሣን ክብር የሚያንኳስሱና ለዘለዓለም በማይሻር ጸጋና በረከት ያደላቸውን፣ የክብር አክሊልን ያቀዳጃቸውን ቅዱሣን ሕዝቦቹን የሚያጥላሉ ደፋሮች እየተበራከቱ መጥተዋል። ሃይማኖትን ከፍልስፍና ጋር በማገናኘት ብዙዎች በነቢያትና ሐዋርያት መሰረት ላይ ከታነፀቸውና በክርስቶስ ደም ከተቀደሰቸው የተዋሕዶ ሃይማኖት በጊዜአዊ ጥቅም ማንነታቸውን ለውጠው፣ ታሪካቸውን አጥተው፣ የብዙኃን እናት፣ የታሪክ እመቤት፣ የኪነጥበባት አክሊል፣ የሆነችና ታሪክን ከነቅርሱ፣ ሐይማኖትን ከምግባር አጣምራ የያዘችውን ቤተ ክርስቲያን እንደ እንጀራ እናት የጎሪጥ የሚያይዋት ብዙዎች ናቸው።

ስለዚህ እኛ የተዋህዶ ልጆች ሣይታወቁ ገድላቸው ተቀብሮ ያለውን ቅዱሣን ከመጻሕፍት ፈልፍለን በማውጣት ማስተማር ተቀዳሚ አላማችን ነው። በዚህች ቅድስት ሀገረ እግዚአብሔርና በቅዱሣኖቿ ላይ የሚደረገውን ወረራ በእምነት ሰይፍ እየመከትን'፦ በድፍረትና በትዕቢት በመናቅም በጻድቅ ላይ የሚናገሩ የሸንገላ ከንፈሮች ድዳ ይሁኑ።" መዝ ፴÷፲፰ እንዳለ ክቡር ዳዊት ቅዱሳንን የሚሣደቡን እንደበት የዚህ ቅዱስ ሐዋርያ ጸሎትና አማላጅነት ይዝጋልን። እያልን የሐዋርያውን ዜና ዕረፍት እንናገራለን። ከላይ እንደገለጽነው በመጨረሻ ቅዱስ በርተሎሚዎስ ጊስሚፌንና ጊኢንዶስ ወደተባሉ ሀገሮች አመራ። እነዚህን ሀገሮች የሚገዛው የንጉሥ አክርጳ ሚስት እንኳን እስክትለወጥ ድረስ ብዙ ክርስቲያኖችን አፍርቶአል። መኳንንቱና መሣፍንቱ የሕዝቡን መለወጥ፤ የአምልኮ ጣዖታቸውን መቅረት፣ ሕዝቡም ከእነርሱ ይልቅ ለሐዋርያው በርተሎሚዎስ ቃል መታዘዙን ተመልክተው በቅንዓት ተነሱበት። ተከሶም ወደ ንጉሥ አክርጳ ፍርድ ቤት ቀረበ ። በዚያም የሞት ፍርድ ተፈርዶበት መስከረም ፩ ቀን አሸዋ በተሞላ ከረጢት ውስጥ ከትተው ከነሕይወቱ ባሕር ውስጥ ወረወሩትና ዐረፈ። በነጋታውም ምዕመናን ከባሕር አውጥተው በክብር ቀበሩት።

አምላከ በርተሎሚዎስ ፀሎቱንና በረከቱን በእኛ በልጆቹ ፍቅሩንም በልባችን ያሳድርብን አሚን ።

ምንጭ

፩ኛ. ትንሣኤ ፷/፸፩ ገጽ ፳፫

፪ኛ. ስንክሣር መስከረም ፩ ቀን

፫ኛ. የቤተ ክርስቲያን መዝገበ ቃላት በሥር ግው ኃብለ ሥላሴ የተዘጋጀ (ሕይወት በቤተ ክርስቲያን) ገጽ ፩፪፴፪

፬ኛ. ቤተ ክርስቲያንህን እወቅ በማኅበረ ቅዱሣን የት/ክፍል የተዘጋጀ ገጽ ፹፯

፭ኛ. የኢ.ኦ.ተ.ቤ.ክ እምነት ሥርዓተ አምልኮትና የውጭ ግንኙነት ገጽ ፩፪፰

www.ethiopianorthodox.org